



תולדות (90)

אברהם ויצחק, מתפארים זה מזה

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם הַלְוִי אֶת יִצְחָק
(כה, יט)כנגד הפסדה. בלא התבוננות יכול האדם להפסיד את כל
אשר לו תמורת חיי שעה!

להתענג בתענוגים

אולי יִמְשְׁנֵי אָבִי וְהִיטִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ (כו, יב)

לא רגל על לשונו, זה יעקב אבינו, דכתיב "אולי יִמְשְׁנֵי
אָבִי וְהִיטִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ", לא רצה לשקר מתחלה,
שאמר אולי ימושני אבי, אלא שאמו הכריחתו ועל פי
הדיבור. (רש"י, מכות כד)ולכאורה, מנין ידעו חז"ל כי יעקב אבינו לא רצה לשקר
ועל כן שאל "אולי יִמְשְׁנֵי אָבִי", שמא היה מוכן יעקב
לשקר חלילה, אלא שחשש פן יתגלה השקר ואז יקללו
אביו? מתרץ המהר"ץ חיות: שמעתי מחכם אחד, שיש
הבדל בלשון הקודש בין מלה 'פן' לבין מלה 'אולי'.
המלה 'פן' נאמרת כאשר אין האדם חפץ שהדבר יעשה,
לדוגמא: לוט אומר: לא אוכל לימלט ההרה פן תדבקני
הרעה ומתי. וכן אמר חז"ל (ערובין צו): כל מקום שנאמר
'השמר', 'פן' ו'אל', אינו אלא לא תעשה. לעומת זאת
המלה 'אולי', נאמרה כאשר חפץ האדם שיתקיים הדבר,
לדוגמא, בעת שביקש אברהם אבינו לחוס על סדום
אמר: "אולי" יש חמישים צדיקים בתוך העיר. אם באמת
לא היה רוצה יעקב אבינו שיכיר אותו אביו, צריך היה
לומר: "פן ימושני אבי", שמשמעותו שאין הוא חפץ
שיכירו אביו. אך מאחר שאמר "אולי יִמְשְׁנֵי אָבִי",
משמע שחפץ היה שימשש אותו אביו ויכירו, כיוון שלא
רצה לשקר, אלא שאמו הכריחתו.

רב רובין זצ"ל בספרו "שני מקרא"

הקל קול יַעֲקֹב וְהִיטִים יְדֵי עֵשָׂו, וְלֹא הִפִּירוּ... וַיִּבְרָכֵהוּ (כו, כב)

לכאורה ספק שקול לפני יצחק, ושמיעת הקול מורה כי
יעקב לפניו, ומישוש הידים כי עשו לפניו, ומה הכריע
את הכף כדי לברך, ועל פי מה נפשט ספיקו של יצחק.
ובדרך אפשר ניתן לבאר, כי גם עשו היה ירא שיעקב
יבוא לקבל ברכתו שלו על כן בתחילה מסר סימן לאביו
כדי להינצל מכך, והיה טוען עליו כי לבטח אם יבוא
יעקב כדי לקבל הברכה מיועדת לעשו, וירצה להטעות
את יצחק כי הוא עשו. הרי ישנה את קולו שיהיה דומה
לקולו של עשו, וממילא מסר עשו סימן ליצחק שבכך
יהיה יודע שהוא עשו, על ידי שישנה את קולו כקול
יעקב וידבר בנחת ויזכיר שם שמים, וכך יהיה יודע יצחק
כי עשו לפניו. אמנם יעקב עצמו שיער בדעתו שיחשוש
עשו מפניו וימסור סימן זה, ועל כן לא שינה קולו כלל,יש להקשות, מדוע כפלה התורה את הדברים באומרה:
"יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הַלְוִי אֶת יִצְחָק"? יש לומר:
מדרכו של עולם, אם ישנו אדם עני אשר קרוב משפחה
עשיר, הרי שהעני מתפאר בפני הבריות באומרו: פלוני
העשיר הגדול, הוא קרוב משפחה שלי, אך העשיר
מסתיר זאת כי מתבייש הוא מאותו עני. וכן אם יש אדם
עם הארץ אשר קרוב משפחה שלו הוא תלמיד חכם, הרי
אותו עם הארץ מתפאר ואומר: פלוני תלמיד חכם הגדול
הוא בן משפחתי, ואותו תלמיד חכם אינו מפרסם זאת
כי בושה הוא לו. וכן הדבר גם באב ובנו, פעמים שהאב
הוא אדם חשוב ונכבד, אך בנו אינו כן, ואז הבן מתפאר
באביו, אך האב אין לו במה להתפאר בבנו, וכן להיפך.
אולם כאשר האב והבן שניהם גדולים בחשיבותם, הרי
שאז שניהם מתפארים זה מזה, כי כבוד הוא להם, וכך
ממש היה באברהם ויצחק, ששניהם התפארו האחד
בשני, אברהם אבינו היה מתפאר ואומר כי הוא ילד את
יצחק וכי בנו הוא! וכן יצחק היה מתפאר באביו ואומר
כי הוא בנו של אברהם, וזהו שנאמר: "יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם
אַבְרָהָם הַלְוִי אֶת יִצְחָק"

משוש תבל מהגאון רב עובדיה יוסף זצ"ל

הדרך להצליח היא על ידי התבוננות

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה זֶה לִי בְּכֶרֶה (כה, לב)

אחת מהעצות שמובאות בחז"ל (ברכות) למי שיצר הרע
מתגבר עליו היא, שיזכיר לעצמו יום המיתה. צריך
להבין כיצד הזכרת יום המיתה לא עשתה על עשו רושם,
ואדרבה גרמה לו למכור את הבכורה? אלא מבואר כאן
יסוד גדול, אדם שאינו מתבונן על דרכיו, ואינו מחשב
שכר מצוה כנגד הפסדה, יכול ברגע אחד להפסיד
עולמו, ואפילו הזכרת יום המיתה אין בכחה לעצרו
ממרוצתו אחר ההבל והתוהו, כיון שחי ללא התבוננות,
האדם מוכן עבור הנאת רגע למכור את כל מה שיש לו,
ואף דברים שיוודע שהם בעלי ערך גדול. רואים אנו כי
עשו ידע את ערכה של הבכורה, שהרי לאחר זמן
התחרט על מכירתה, והצטער על פזיזותו, שנאמר (כו,
לד-לה) "וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְדוֹלָה וּמְרָה וּכְוִי, וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים, אֶת בְּכֹרְתִי לָקַח", כיון
שעמדה תאוה מול עיניו, לא יכול היה להתבונן מה
מפסיד תמורתה, כיון שמעולם לא חישב שכר מצוה

וידע כי ע"י שידבר בקולו שלו יהיה זה סימן ליצחק כי עשו לפניו, ואכן הוא אשר אמר יצחק הן הקול קולו של יעקב והן הידים ידי עשו, והרי אלו שני הוכחות כי עשו הוא עומד לפניו, ולא ידע האמת ולא הכירו ליעקב, ובטוח היה כי עשו לפניו ועל כן בירכהו.
ספר המאור שבתורה בשם "בית הלוי"

המלאכים דאגו שיעקב יזכה בברכות
וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב גְּשָׁה נָא וְאֶמְשָׁךְ בְּנִי (כו, כא)

כתוב במדרש (בראשית רבה סה, יט): כיון שאמר יצחק ליעקב "גְּשָׁה נָא וְאֶמְשָׁךְ בְּנִי", נשפכו מים על שוקיו והיה לבו רפה כשעוה, וזימן לו הקב"ה שני מלאכים, אחד מימינו ואחד משמאלו, והיו אווזין אותו במרפקו כדי שלא יפול. "ויבא לו יין", שואלים בעלי התוספות: מהיכן היה לו יין, הלא אמו הביאה לו רק לחם ומטעמים? אלא המלאך מיכאל הביא לו בקבוק יין מגן עדן. הלא היה אז פסח, צריך ארבע כוסות למצות היום. "ואכל מכל", מכל טוב שהוא מתוקן לעתיד לבא. רואים כיצד המלאכים פעלו כל מה שנצרך כדי שעקב יזכה בברכות. ומכאן לומדים יסוד נפלא: כשיש סייעתא דשמיא, אדם לא צריך לדאוג, מן השמים דואגים לו לכל מה שצריך, מסדרים עבורו כל הסידורים, והכל נעשה על הצד הטוב ביותר, עד לפרט האחרון.

יחי ראובן

עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חַמַּת אֶחִיךָ עַד שׁוֹב אָף אֶחִיךָ מִמֶּךָ (כו, מד-מה)

מדוע כפלה רבקה את דבריה באומרו ליעקב "עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חַמַּת אֶחִיךָ", וחזרה ואמרה "עַד שׁוֹב אָף אֶחִיךָ מִמֶּךָ". ועוד צריך להבין, מדוע בתחילה אמרה "חַמַּת אֶחִיךָ" ולאחר מכן "אָף אֶחִיךָ"? יש לומר "חמה", הוא כעס בלב, ואילו "אף" הוא כעס גלוי. כעסו של עשו היה כפול. מחד היתה לו "חמה" כנגד יצחק ורבקה, שבעטיים לא ניתנו לו הברכות, אלא שלא היתה באפשרותו לנהוג כלפיהם בכעס גלוי ובוודאי שלא יכול היה להרע או להזיק להם, ועל כן היתה זו "חמה" פנימית, בלבו של עשו. לעומת זאת, כלפי יעקב היה לו "אף", בכעס גלוי, שהרי יעקב היה זה שגזל ממנו את הברכות, ועשו חשב כיצד להורגו כדי שלא יתקיימו דברי יצחק אביו "ואת אחיך תעבוד". כעסו כלפי יעקב לא היה פנימי, שהרי עשו את טובת עצמו דרש. לכן אמרה לו רבקה שיברח לחרן וישב שם "עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חַמַּת אֶחִיךָ", ושוב לא יכעס על הוריו, שהרי בשל זה אמר "יקרבו ימי אבל אבי", וכן ימתין שם "עַד שׁוֹב אָף אֶחִיךָ מִמֶּךָ", עד שיעבור ממנו ה"אף" שהוא כעס עליך. רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא בשם המלכים"

הלכה: הלכות ציצית (סימן ח)

הנה מצות ציצית חיובה מן התורה גם בזמן הזה, הגם שאין לנו פתיל תכלת ומצוה יקרה היא וחשובה עד מאוד ששקולה כנגד כל המצוות ואף כי אינה חיובית אלא קיומית, דהיינו כשיש לו בגד עם ארבע כנפות אסור ללבשו מבלי להטיל ציצית בכנפותיו, מכל מקום כבר אמרו חז"ל (מנחות מא.): בעידנא דריתחא מענשים גם על אי קיום מצוה זו, ויש שכותבים דכיון שכבר נהגו כל ישראל ללבוש בגד החייב בציצית אסור לשום אדם שלא לקיים מצוה זו תמיד, דלא גרע מכל המנהג שקיבלו אבותינו שחייבים לקיימו מדין "אל תטוש תורת אמך" וכל שכן מנהג זה שיש בו גם מצות עשה מן התורה בכל רגע ורגע שלובש בו.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: ימי הנערות הם לא רק הכנה לחיים, אלא גם חלק מהם.

ספר "שמחלה"

חקירה: אין שליח לדבר עבירה

אין למשלח עונש, אך השליחות קיימת, או שלא נחשב בכלל שהמשלח עשה את מעשה העבירה, אין שליחות כלל. (הגר"ש שקאפ ב"מ יא ד"ה ולפי): מחלוקת בין תירוצי התוספות, והקהילות יעקב ב"מ יד-ו ליקט את דעות הראשונים והאחרונים בזה)

סיפור: אין לך אלא מה שבלב

שאלו תלמידיו את רבי נתן צבי, הסבא מסלבודקה: בידוע, אַבְּל שהוא שרוי בצער מברך שהחיינו על הירושה שנפלה בחלקו, ולעומת זאת אב המכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו, שהוא שרוי בשמחה, אינו מברך שהחיינו. הא כיצד? הסביר להם רבי נתן צבי: חכמינו זכרונם לברכה היטיבו לירד לעומקה של נפש האדם, שכן לעולם אין לך אלא מה שבלב. האבל אמנם שרוי בצער, אַבְּל בלבו פנימה הוא שמח על הירושה שנפלה בחלקו, ולכן מן הראוי שיברך שהחיינו. ואילו את המכניס בנו לבריתו של אברהם אבינו אמנם הוא שרוי בשמחה, אבל בלבו פנימה הוא מצטער בצער בנו לכן אינו מברך שהחיינו. *ספר "חד וחלק" חלק ד'*

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים. לעילוי נשמת של גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, לעילוי נשמת שלמה בן מחה, דנאיל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם.

